

ياسنجان سادىق چوغلان

«دسۇلار مەشروب» كە تۆكۈلگەن قان

شىنجاڭ ياشلار ئۆسمۈرلىرى نەشرىياتى

ياسنجان سادىق چوغلان

«دستوران مەشرەپ» كە تۆگەلگەن قان

(ھېكايە ۋە پوۋېستلار)

شېنجاڭ ياشلار ئۆسمەنلىرى نەشرىياتى

责任编辑：艾尼瓦尔·艾山

责任校对：依巴达提·亚森

封面设计：阿里甫·夏

点在《麦西热甫诗集》上的血（维吾尔文）

（短篇小说和中篇小说集）

亚森江·沙迪克·乔格兰 著

新疆青少年出版社出版

（乌鲁木齐市胜利路100号 邮编：830001）

新疆新华书店发行

新疆九泉印刷发展有限公司印刷

850×1168毫米 32开本 9.625印张

2005年11月第1版 2005年11月第1次印刷

印数：1—3000

ISBN7-5371-5307-8 定价：14.00元

如有印刷装订问题请直接同出版社调换

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەنۋەر ھەسەن
مەسئۇل كوررېكتورى: ئىبادەت ياسىن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

«دىۋان مەشرەپ» كە تۆكۈلگەن قان

(ھېكايە ۋە پوۋېستلار)

ئاپتورى: ياسىنجان سادىق چوغلان

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 100 - قورۇ، پ: 830001)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ توققۇز بۇلاق مەتبەئەچىلىك تەرەققىيات چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
ئۆلچىمى: 850×1168 م.م، 32 كەسلىم، باسما نۇسخى: 9.625
2005 - يىل 11 - ئاي 1 - نەشرى
2005 - يىل 11 - ئاي 1 - بېسىلشى

ISBN7-5371-5307-8

سانى: 3000-1

باھاسى: 14.00 يۈەن

بېسىلشتا، تۈپلەشتە خاتالىق بولسا نەشرىياتىمىزغا ئەۋەتكەن، تېگىشىپ بېرىمىز

مۇندەرىجە

ھېكايىلەر

3	 بۇلاڭچى
27	 تاز ۋە چىۋىن
44	 ئېچىل پاختام
74	 «دىۋان مەشرەپ» كە تۆكۈلگەن قان
93	 تاۋۇس ئەللەيىن (1)
121	 تاۋۇس ئەللەيىن (2)
148	 قارا قۇمچاق
158	 باھار
162	 گۈللۈكتىكى پاراڭلار

پوۋېستلار

169	 تەنھا شەھەر
240	 شاۋقۇنلۇق دەريا

بۇلاڭچى

1

ئۈرۈمچىگە قاراپ ئۇچۇۋاتقان ئايروپىلاندىكى يولۇچىلارنىڭ كۆپىنچىسى ئاللىقانداق تەگسىز خىياللار ئىلكىدە ئولتۇرۇشاتتى. ئايروپىلاننىڭ ئىككىنچى بۆلىمىنىڭ ئارقا رېتىدە — ئايروپىلاننىڭ قۇيرۇقى تەرىپىدە ئولتۇرغان ئەللىك ياشلار ئەتراپىدىكى بۇ ئۈچ نەپەر يولۇچىنىڭ چىرايىدىكى دەسلەپكى ھەيرانلىق، قورقۇمسىراش، قىزىقىش ئارىلاش روھىي ھالەتلىرى خېلىلا پەسكويغا چۈشكەن بولۇپ، ئۇلار ھازىر ھەر بەش مىنۇتتا دېرىزە تەرەپتىكى ئورۇندۇققا ئالمىشىپ كۆك قەرىدىكى بۇلۇتلارنى، چەكسىز ئاسمان بوشلۇقىنى تاماشا قىلىش، ھەممىدىن مۇھىمى ئايروپىلان دېرىزىسىدىن پەسكە ھەم قىزىقىپ، ھەم قورقۇمسىراپ قاراشلاردىن زېرىككەندەك قىلاتتى. بېشىغا كۆرپە تۈگۈمەك، ئۇچىسىغا دراپ چاپان، سوكنا ئىشتان، پۇتىغا ئۆتۈك كىيىۋالغان بۇ يولۇچىلارنىڭ تۇرقىدىن ۋە ئايروپىلاننىڭ ئىچى — سىرتىغا بالىلارچە قىزىقىش بىلەن نەزەر تاشلاشلىرىدىن دېھقانلارغا خاس سادىدلىق چىقىپ تۇراتتى. ئوتتۇرىدا ئولتۇرغان شاپ بۇرۇتلۇقنىڭ تاماكا خۇمارى بەك تۇتۇپ كەتكەن بولسا كېرەك، توختىماي گېلىنى قىرىپ كالتە يۆتىلەتتى.

— ئايروپىلاننىڭ ئىچىدە تاماكا چەككىلى قويمايدىغىنى چاقماقكەن كاساپەتنىڭ، — دېدى ئۇ غۇدۇراپ، — بىرەر تال تاماكا چەككەنگە بىرنەمىسى بىرنەمە بولۇپ كېتىدىغاندەك.

— خۇدايا توۋا دەپ، ماۋۇ بىرنەرسىنىڭ يەرگە تىنچ - ئامان دەسسەشنى تىلىسىلە، — دېدى چەتتە ئولتۇرغان ياغاچ يۈز تېرە-كېپ، — گۈرۈلدەپ تۇرغان ماتورنىڭ زۇۋانى تۇتۇلۇپ يەرگە «پوككىدە» چۈشۈپ كەتمەيدى، دەپ ئەنسىرەپ تۇرغاندا تاماكا-نىڭ غەلۋىسىنى قىلىدىكەنلا. ئېغىزلىرى مۇنداق «كەلمەتەيۈە» گە كەلمەمدۇ، سىلنىڭ.

تاماكى خۇمارىدا جىلە بولۇپ تۇرغان شاپ بۇرۇتلۇقنىڭ قە-سىلىپ كەتكەن كۆزلىرى بىردىنلا چەكچەيدى:

— ھە، يوغان يەردە سىلنىڭ ئېغىزلىرى كەلمەتەيۈگە كېلىدۇ. بىتەرەت پوق قوڭلىرى بىلەن ئوقۇغان سۈرە - ئايەتلى-رى نېمىگە دالدا بولاتتىكى. يۇرتتا مەسچىت بوسۇغىسىغا دەس-سەپ قويمايدىغان كاتتامنىڭ ئەمدى خۇدا بىلەن روسۇل بولۇپ كەتكىنىنى كۆرۈڭ.

شاپ بۇرۇتنىڭ دەشنامى ياغاچ يۈزگە خېلىلا ئېغىر كەلگەن-دى، شۇ ھامان ئۇنىڭ كۆزلىرى چەكچەيدى:

— ھە، نېمىلىكام بولمىسۇن سىلىگە ئوخشاش گۇناھنى سېغىنغاندىن بىتەرەت بولسىمۇ خۇدانى سېغىنغان ياخشىراق.

— بولدى قىلىشىلا، — دېدى دېرىزە تەرەپتە ئولتۇرغان

خام سېمىز ئىككى ھەمراھىنى جىملەپ، — ئۆز ۋاقتىدا ياقسام

پىشامدىكى، كۆمسەم پىشامدىكى دەپ ئولتۇرماي، بۇرۇنراق قو-

ڭىمىزنى كۆتۈرگەن بولساق، بۈگۈنكىدەك مۇشۇنداق بىرمۇنچە

پۇل خەجلەپ تۇرۇپمۇ خالىغانچە ھەرىكەت قىلالماي سىقىلىپ،

زەردىڭگۈش بولۇپ، دەردىمىزنى ئالىدىغان ئادەم تاپالماي بىر -

بىرىمىز بىلەن ئىت - مۈشۈكتەك تالىشىپ ئولتۇرماي ئاپتوبۇستا

خاتىرجەم ئېغىناپ يېتىپ، خالىغىنىمىزنى قىلىپ ماڭغان بولات-

تۇق. ھەممىسى ئۆزىمىزدىن كەتتى. ئەمدى تولا تاپا - تەنە

قىلىشماي خۇدايىمىزدىن تىنچ - ئامانلىق تىلەيلى.

خام سېمىزنىڭ سۆزى تەسىر قىلىدۇ ئەيتاۋۇر شاپ بۇرۇت

بىلەن ياغاچ يۈز جىم بولدى. شۇ تاپتا ئۇلار جىم ئولتۇرغىنى بىلەن خىياللىرى تىنچىسىز ئىدى. يۈرەكلىرىنى تەسۋىرلىگۈسىز بىر پۇشايمان قۇرتتەك غاجلايتتى، ئازابلايتتى. شۇنداق، كىم ئۇلارنى بۇرۇنراق ئۈرۈمچىگە بېرىشقا تەرەددۇتلىنىمىسۇن دەپتۇ. بۇ مەسىلىگە كەلگەندە ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى بىر - بىرىگە تاپا قىلىشمايتتى. شۇ تاپتا ئۇلارنىڭ ئوي - خىياللىرى ئاشۇ پۇشايمانلىق ئەسلىمىلەر قوينىغا شۇڭغۇغانىدى.

بۇ يىل كىرگەندىن بېرى يېزىدىكى بىرىنچى نومۇرلۇق ئەرباب تولا ئاغرىپ قالدىغان بولۇپ قالدى. ئۇ ھەر قېتىم ئاغرىپ قالغاندا ناھىيىلىك دوختۇرخانىنىڭ ئالىي دەرىجىلىك كېسەلخانىسىدا بىرەر ھەپتە يېتىپ داۋالىنىپ چىقاتتى. ئاشۇ بىر ھەپتە ئىچىدە پۈتكۈل يېزا تەۋرەپ كېتەتتى - دە، يوقلاشقا كىرگەنلەرنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيتتى. ئەلۋەتتە ئاشۇ ئايىغى ئۈزۈل - مەي كېلىۋاتقان كېسەل يوقلىغۇچىلار قاتارىدا يۇقىرىدا بىز تونۇ - شۇپ چىققان ئۈچ پېرسوناژىمىزمۇ بار ئىدى. ئۇلار باشقىلاردىن بۇرۇنراق تۇتۇش قىلىپ نەق پۇل ۋە توخۇ سۈتىدىن باشقا نەرسە - لەر بىلەن يوقلاش قېتىم سانىمۇ يېزا تەۋەسىدىكى ھەرقانداق «كالتە ئاقساقال»لارنىڭكىدىن جىق ئىدى.

كۆزگە يېقىن ئەرباب ناھىيىلىك دوختۇرخانىدا ئۈزۈنراق يېتىپ قالدى. ئۇنى دوختۇرخانىدا ھەپتىدىن ئارتۇق ياتمايدۇ، دەپ بىر قېتىمىدىلا چوڭراق يوقلىۋەتكەنلەر لېۋىنى چىشلەپ تۇ - رۇپ يەنە يوقلاشقا مەجبۇر بولدى (ئەربابتەك كاتتا ئادەمنىڭ كېسىلىنى پارچە - پۇرات نەرسىلەر بىلەن يوقلاپ كىرىشكە بولمايدۇ - دە، ئەلۋەتتە). شاپ بۇرۇت، خام سېمىز ۋە ياغاچ يۈز ئۇچى ئەربابنىڭ كېسىلىنى تۆتىنچى قېتىم يوقلاپ كىرىش - نىڭ تەرەددۇتىنى قىلىۋاتقاندا، تۇيۇقسىز يېزىغا بىر شۇم خەۋەر تارقالدى:

— ئەربابنىڭ كېسىلى ئېغىرلىشىپ كېتىپتىمىش...

— ئۈرۈمچىگە بېرىپ داۋالانارمىش...

— ئەربابنىڭ كېسىلى ئۈرۈمچىدىكى دوختۇرخانىدىمۇ شىپا-لىق تېپىشى ناتايىنىمىش...

— ياق، ناھىيىدىكى دوختۇرخالار ئۈرۈمچىدە داۋالانسا چاتاق يوق ساقىيىپ كېتىدۇ، دەپتىمىش...

— ياق، ئەربابنىڭ كېسىلى ئانچە ئېغىر ئەمەسكەن، داۋالاند-چاچ ئۈرۈمچىدە بىرنەچچە ۋاخ تاماشا قىلىپ كېلەرمىش...

ئەربابنىڭ داۋالانغىلى ئۈرۈمچىگە بېرىشى بۇ ئۈچەيلەنگىلا ئەمەس، يېزىدىكى خېلى كۆپ ئادەملەر ئۈچۈن ھەقىقەتەن شۇم خەۋەر ئىدى. چۈنكى، ئۇلار ئەمدى يانچۇقىنىڭ تېگىنى تېخىمۇ بەك كولاپ، سىقىمغا تولغۇدەك پۇل يوللۇق تۇتۇپ، ئەربابنىڭ كېسىلىگە شىپالىق، سەپىرىگە ئاقىيول تىلىشى كېرەك ئىدى. بۇ ئۈچەيلەن شۇم خەۋەرنى ئاڭلاپ قىسقىلا مەسلەھەت قىلشتى - دە، ھەربىرى ئىككى مىڭ يۈەندىن پۇل كۆتۈرۈپ كىرىپ ئەرابقا يوللۇق تۇتتى ۋە چىن يۈرىكىدىن ياخشى تىلەك-لەرنى بىلدۈرۈشتى، ئەربابنىڭ يۇمشاق، گۆشلۈك ئالقىنىنى قىيمىغان ھالدا چىڭ - چىڭ سىقىشتى.

ھەربىرى بىردىن كەنتىنىڭ بېشى بولغان بۇ ئۈچ كىشى جانجىگەر دوستلاردىن ئىدى. ئۇلارنىڭ تەۋەلىكىدىكى كەنتلەرنىڭ ئېرىق - ئۆستەڭلىرى شېرىك، تېرىلغۇ يەر - ئېتىزلىرى تۇ-تاش، قول ئاستىدىكى نوپۇس — دېھقانلارنىڭ ئۆيلىرى قوشنا ئىدى. ھەممىدىن مۇھىمى بۇ ئۈچى يېزىدىكى ئاشۇ بىرىنچى نومۇرلۇق ئەربابنىڭ ئەڭ ئالدىنقى قاتاردىكى لەبەيچىلىرىدىن سانلىتتى. شۇڭلاشقىمۇ ئەرباب يېزا تەۋەسىدىكى باشقا «كالتە ئاقساقال»لارغا قارىغاندا، بۇلارنى ئۆزىگە يېقىن تۇتاتتى.

ئەرباب ئۈرۈمچىگە داۋالانغىلى كېتىپ ھەپتە ئۆتكەندە بۇ ئۈچ ئاغىنە يېزىدىكى باشقا «كالتە ئاقساقال»لاردىن بۇرۇنراق ئۈرۈم-

چىگە بېرىپ، ئەربابنىڭ كېسىلىنى يوقلاپ كېلىشنى مەسلىھەت-
لەشتى - دە، جىددىي سەپەر تەييارلىقىغا كىرىشتى. «ھامىنى
يوقلاپ بارىدىغان بولغاندىكىن باش بۇرىندا بىز بېرىپ ساداقىتىد-
مىزنى بىلدۈرۈپ كېلەيلى» دېيىشتى ئۇلار. ئەپسۇس، ئەنە شۇ
پەيتتە ئۈرۈمچىدىن ھېچكىم كۈتمىگەن بىر شۈم خەۋەر كېلىپ
قالدى. خەۋەر ئادەمنى چۆچۈتكۈدەك دەرىجىدە بەكمۇ قورقۇنچلۇق
ئىدى. ئەربابنىڭ كېسىلىگە ئۈرۈمچىدىكى چوڭ دوختۇرخانىلار-
دىنمۇ داۋا چىقماپتىمىش، ئۈرۈمچىدىكى كاتتا دوختۇر: «بۇرۇن-
راق كەلمەي كېسىلىڭنى پىشۇرۇپ قويۇپسەن» دەپ ئەربابقا
كاپىيتىمىش. ئەربابنىڭ جىق بولسا يەنە ئىككى - ئۈچ ئايلىقلا
ئۆمرى قاپتۇمىش...

بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ئاۋۋال شاپ بۇرۇت ئۈرۈمچى سەپىرىنى
كېچىكتۈرىدىغانلىقى ھەققىدە سەۋەب كۆرسەتتى:

— ھازىر كۈزلۈك يىغىم - تېرىمنىڭ ئالدىراش مەزگىلى.
مەن بىر يەرگە كېتىپ قالسام، كەنتتىكى باشقا كادىرلار ئىشنىڭ
ھۆددىسىدىن چىقالمايدۇ. ئىش ئاقساقالسا، جەرىمانە تۆلىگەن-
نىڭ سىرتىدا بىر پاتمان دەشنام ئىشتىدىغان گەپ. بىرنەچچە
ۋاخ تۇرۇپ تۇراي.

— بىزنىڭ كەنتتىمۇ ياساۋاتقان پارنىكلار تېخى پۈتمىدى.
دېھقانلار: «ھەممىمىز بىر مودىن پارنىك قىلىۋالساق، پارنىكتىن
چىققان ئوتياشنى قىشچە كىتم ئالىدۇ» دەپ بىر ئامال قىلىپ
پارنىكتىن قىچىۋاتىدۇ. مەن بېشىدا قاراپ تۇرۇپ ئاشۇ پار-
نىكلارنى پۈتكۈزۈپ، دېھقانلارنىڭ بېشىغا مەجبۇرىي كىدۈرمى-
سەم، باشقىلار بۇ ئىشنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمايدۇ. سەل ئالدى-
رىمايراق بارايلىمىكىن دەيمەن، — دېدى ياغاچ يۈزمۇ سەۋەب
كۆرسىتىپ.

خام سېمىز ئارتۇقچە بىرنەمە دېمىدى. ئۇمۇ ئاللىبۇرۇن
شۇنداق قارارغا كېلىپ، ئۈرۈمچىدىكى سەپىرىدىن يالتيىپ بول-

غانىدى.

ئەمما ئاشۇ شۇم خەۋەر تارقىلىپ ئون نەچچە كۈن ئۆتكەندە يېزا تەۋەسىدىن ئەربابنىڭ كېسەلنى يوقلاشقا كەتكەن بىرىنچى تۈركۈمدىكى ئۆمەك قايتىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ ئېيتىشىچە، تار- قالغان ھېلىقى شۇم خەۋەر يالغانمىش، ئەرباب خېلىلا ساقىيىپ قالغانمىش. ھەتتا ئەربابنىڭ داۋالىنىش جەريانىدا تېخىمۇ سەم- رىپ، ئاقىرىپ، تېتىكلىشىپ قالغانلىقى، تولىمۇ خۇش چاقچاق بولۇپ قالغانلىقى ھەققىدىكى مەلۇماتلارمۇ قوللىتىش قۇلاققا يەتتى. ئەرباب كېسەللى توغرىلىق تارقالغان بۇ شۇم خەۋەرنى ئاڭلاپ قاتتىق غەزەپلەنگەنمىش. دوست - يارەنلىرىنىڭ ئۆزىدىن ئەنسىرىمەسلىكىنى ئېيتىپ سالام يوللىغانمىش.

بۇ خەۋەر بۇ ئۈچ ئاغىنىنى خېلىلا ئويلىاندۇرۇپ قويدى. خام سېمىزنىڭ ئۈرۈمچىگە تېزىرەك يولغا چىقىش تەكلىپىنى شاپ بۇرۇت بىلەن ياغاچ يۈز تۇتۇرۇقسىز سەۋەبلەر بىلەن يەنە رەت قىلدى. ئەلۋەتتە ئۈچىلىسىنىڭ كۆڭلىدە سان بار ئىدى. ناۋادا ئەربابنىڭ كېسەللى شىپا تاپقانلىق توغرىسىدىكى خەۋەر يالغان چىقىسچۇ؟ ئۇلار ھېلىمۇ ئۇنى ئۈرۈمچىگە خېلىلا جىق پۇل يوللۇق تۇتۇپ يولغا سالغانىدى. بۇ نۆۋەت ئۈرۈمچىگە يوقلاپ بارسىمۇ بىرمۇنچە سەپەر چىقىمى تارتقاننىڭ سىرتىدا ئاز پۇل كۆتۈرۈپ بارغىلى بولمايتتى. ھېلىقى يوقلاپ كەلگەنلەرنىڭ ھەر- بىرى ئەربابقا تۆت - بەش مىڭ يۈەندىن ئادەمگەرچىلىك قىلغانلىقى ھەققىدە مىش - مىش پاراڭلار قۇلاقتىن قۇلاققا پىچىرلاپ يۈرەتتى. يېزا بويىچە ھەممە ئىشتا «ئەڭ» نى قولدىن بەرمەي كېلىۋاتقان بۇ ئۈچ نەپەر «كالتە ئاقساقال» ئۇلارنىڭ كەينىدە قېلىشنى خالىمايتتى. ناۋادا شۇنچە ھەشەم - دەرەم بىلەن بېرىپ بىر ساقايماق كېسەلنى يوقلاپ قالسا، ئۇلار ئۈچۈن بۇ بەكمۇ ئەلەملىك ئىش بولاتتى. شۇڭلاشقا، ئۇلار ئىشەنچلىك ئۈچۈر ۋە پۇرسەت كۈتۈۋاتاتتى. ھەئە، ئەقىلىنىمۇ، پۇلىنىمۇ جايىغا ئىشلىد.

تىش كېرەك - دە!

شۇ ئارىلىقتا يەنە ئىككى ھەپتە ئۆتۈپ كەتتى. بۇ جەرياندا ئەرباب ئۇلارنىڭ چۈشىگە بىرنەچچە قېتىم ئايان بولدى. قىزىق يېرى، ئۇچىلىسىنىڭ كۆرگەن چۈشى ئوخشاش ئىدى. چۈشلىرىدە ئەرباب ئۇلارغا غەزەپ بىلەن قولنى شىلتىغانىمىش، چىشلەرنى غۇچۇرلاتقانمىش. ئەربابنىڭ كېچە - كۈندۈز يېنىدىن ئايرىلمايدىغان پىستە كۈچۈكى بىردىنلا غايەت زور ۋەھشىي مەخ-لۇققا ئايلىنىپ ئۇلارنى تالىغانىمىش. يامان چۈشتىن ئويغىنىپ ئۇچىلىسىنىڭ ئاغزى - بۇرنىغا ئۇششاق قوقاق چىقىپ كەتتى، يۈرىكى ئېغىپ بىرنەچچە كۈن ۋەھىمىدە يۈردى. شۇنداق قىلىپ، يەنە بىر ھەپتە ئۆتۈپ كەتتى. بۇ ئارىدا يېزا تەۋەسىدىكى پونكىت - مەكتەپلەرنىڭ، تارماق كەنتلەرنىڭ «كالتە ئاقساقال»لىرى ئۈرۈمچىگە بىر قېتىمدىن بېرىپ كېلىشتى ۋە ئەربابنىڭ بۇ ئۈچەيلەنگە يوللىغان سالىمىنى يەتكۈزۈشتى. ئەرباب ئۇلارغا: «بۇ ئۈچىنى بەكمۇ سېغىندىم. قابىل ياردەمچىلىرىم، يېقىن قول - قاناتلىرىم ئىدى. يۇرتقا بارغاندا ئۇ ئۈچى بىلەن پۇخادىن چىققۇدەك بىر مۇڭدېشىۋالىسام بولمايدۇ» دېگەنىمىش. ئەربابنىڭ پۇخادىن چىققۇدەك مۇڭدېشىۋېلىشنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈۋىدى، ئۇچىلىسىنى قورقۇنچىلۇق تىستىرەك باستى. ئۇلار يېزىدىكى چوڭ - كىچىك «كالتە ئاقساقال»لارنىڭ ئەربابنىڭ ئاشۇ «پۇخادىن چىققۇدەك مۇڭدېشىۋېلىشى»دىن ئەنسىرەپ، خالىمىسىمۇ ئۈرۈمچىگە بىر قېتىم بېرىپ كەلگەنلىكىنى ئوبدان بىلىشىدۇ. «ئەرباب سەللىمازا ساقىيىپ كېتىپتىمىش، يەنە ئىككى - ئۈچ كۈنلەردىن كېيىن يۇرتقا قايتىپ كېلەرمىش...»

ئۇلار بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ پۇتى كۆيگەن توخۇدەك تىپىرلاپ كېتىشتى، چاقماق تېزلىكىدە ئۈرۈمچى سەپىرىگە جابدۇنۇشتى. خېلى ئۇزاق باش قاتۇرۇپ، ئەربابنىڭ دوختۇرخانىدىن چىقىش

ۋاقتىنى ھېسابلاپ، ئۈرۈمچىگە ئاپتوبۇس بىلەن بارسا ئۈلگۈرەلە-
مەيدىغانلىقىنى پەملەشتى - دە، دەرھال ئايروپىلان بىلەن بېرىش-
نى قارار قىلىشتى. شەھەرگە كىرىپ ئايروپىلان بېلىتىگە پۇل
تاپشۇرىدىغان چاغدا يۈرەكلىرى پىزىلداپ ئېچىشتى. چۈنكى،
ئايروپىلان بېلىتى ئۇلارنىڭ تەسەۋۋۇرىدىكىدىنمۇ خېلىلا قىممەت
ئىدى، ئامالسىز غۇدۇراپ - غۇدۇراپ تۇرۇپ پۇل تاپشۇرۇشتى.
ئايروپىلان ماتورىنىڭ گۈرۈلدىشى باشقا يولۇچىلار ئۈچۈن
يېقىمسىز تۇيۇلسىمۇ، بۇ ئۈچ نەپەر يولۇچىغا خۇددى يېقىملىق
مۈزىكىدەك ئاڭلىناتتى. چۈنكى، ئۇلار مۇشۇ يېقىمسىز گۈرۈل-
دەشتىن ئۆزلىرىنى بىخەتەر ھېس قىلىشاتتى.

2

ئۈرۈمچى خەلقئارا ئايروپورتىنىڭ ئالدىدىكى ماشىنا توختى-
تىش مەيدانى ھەر خىل رەڭ، ھەر خىل تىپتىكى ماشىنىلار
بىلەن تولۇپ كەتكەندى. يولۇچى كۈتۈپ نۆۋەت ساقلاپ تۇرغان
شوپۇر يىگىت بايا سېتىۋېلىپ تېخى كۆرۈشكە ئۈلگۈرمىگەن بىر-
نەچچە پارچە گېزىتنىڭ ئېلان بەتلىرىگە ئىنچىكىلىك بىلەن نەزەر
تاشلايتتى. گېزىتتىكى بىرنەچچە پارچە خىزمەتچى قوبۇل قىلىش
ئېلانى ئۇنى قىزىقتۇرالمىدى. چۈنكى، مېھمانساراي، سودا سا-
راي ۋە رېستورانلارغا مۇلازىمەتچى ياللاش توغرىلىق چىقىرىلغان
بۇ ئېلانلار ئىچكىرىدىكى نۇقتىلىق ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ
كەلگەن بۇ يىگىتنى جەلپ قىلالىمىدى. ئۆزىنىڭ ئالىي مەكتەپتە
ئۆگەنگەن بىلىمىگە ئىشەنچ قىلغان بۇ يىگىت، ئۆگەنگەن كەسپ-
گە ماس كېلىدىغان ئورۇنلاردىن ياكى تەتقىقات ئورۇنلىرىدىن
ئىش ئىزدەشنى تولىمۇ ئارزۇ قىلاتتى. گېزىتنىڭ ئەڭ ئاخىرقى
ئېلان بەتلىرىنى تولۇق كۆرۈپ بولغان يىگىت بارلىق دەرد -
ئەلىمنى چىقارماقچى بولغاندەك گېزىتنى «پاققىدە» تاشلىدى -

دە، لېۋىگە بىر تال تاماكا قىستۇرۇپ چاقماق ياقتى.

يىگىتنىڭ ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ ئىش كۈتۈپ تۇرغىنىغا مانا ئىككى يىل بولاي دەپ قالدى. بۇ جەرياندا ئۇ ئىش ئىزدەپ توختىماي قاترىدى. كەسپىگە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ خىزمەتچى قوبۇل قىلىدىغانلىقى توغرىسىدىكى خېلى ئىشەنچلىك ئۇ. چۇرلارغا ئېرىشكەن بولسىمۇ، ئەمما مەسئۇل كىشىلەر ھەر خىل تۇتۇرۇقسىز سەۋەبلەرنى كۆرسىتىپ ئۇنى قوبۇل قىلمىدى. ئۇ ئاشۇ ئىش ئورنىغا ئاشۇ كەسپ بىلەن مۇناسىۋەتسىز كىشىلەر. نىڭ قوبۇل قىلىنغىنىنى بىلگەندە قاتتىق غەزەپلەندى ۋە ئازاد-لاندى. ھېلىمۇ ياخشى ئۇ قول - ئىلكىدە بار ئائىلىنىڭ پەرزەنتى ئىدى، ئاتا - ئانىسى ئۇنىڭغا بۇ پىكاپنى ئېلىپ بېرىپ يولغا چىقىرىپ قويدى. مانا ئۇنىڭ تاكىسى ھەيدەۋاتقىنىغا يېرىم يىلدىن ئاشتى. ئەمما، «بورىچى ھالۋىچى بولسا، كۆزىنى چاپاق بېسىپ-تۇ» دېگەندەك، ئۇنىڭ بۇ ئىشلىرىمۇ نازا يۈرۈشمەيۋاتاتتى. ئۇ پات - پات ئۆزىگە ئوخشاش ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ، مۇۋاپىق خىزمەت تاپالمايۋاتقان دوستلىرىدىن بىرنەچچىسى بىلەن بىر يەر-گە كېلىپ قانغۇدەك ھاراق ئىچىپ، پىغانىنى چىقىراتتى، ئىشقا ئورۇنلىشىشتىكى ناھەقچىلىكلەر ھەققىدە دەرد تۆكۈشەتتى. ئۇ-گەنگەن كەسپى دائىرىسىدە ئىگىلىك تىكلەش ئارزۇلىرىنى بىلدۈرۈشەتتى... ئەمما، مەبلەغدىن ئىبارەت چوڭ داۋان بۇ ياشلارنى گاڭگىرىتاتتى.

ئۇرۇمچى خەلقئارا ئايروپورتىنىڭ كۈتۈش زالىدىن يولۇچىلار چىقىشقا باشلىدى. شۇ ھامان تاكىسى شوپۇرلىرى جانلىنىپ كېتىشتى. ھەر خىل تىپتىكى كىرا ماشىنىلىرى بىر قەدەم - بىر قەدەمدىن ئالدىدا سىلجىشقا باشلىدى. يىگىتنىڭ پىكاپى خېلىلا ئارقىدا ئىدى. ئۇ تىت - تىت بولغان ھالدا پات - پات ئالدىدىكى ماشىنىلارغا ۋە يولۇچىلارغا قارايتتى، تېزىرەك كىرا تېپىپ قايتىشقا ئالدىرايتتى.

تۇيۇقسىز ئۆزى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان دېھقان سۈپەت
ئۈچ يولۇچىنى كۆرۈپ يىگىت بىردىنلا ئۈمىدلىنىدى. ئۈچ يولۇچى
بىردىن يوغان ماش رەڭلىك بىرېزېنت سومكىلارنى كۆتۈرۈۋېلىش-
قان بولۇپ، ئەتراپقا ھەم قىزىقىپ، ھەم ياتىسراپ قاراشقىنىچە
كالانىپاي دەسسەپ كېلىشىۋاتاتتى. ئارقىدىراق سۆزلىپ كېلىۋات-
قان شاپ بۇرۇتلۇق گېزىت قەغىزىگە ئورۇنلانغان مۈشۈكنىڭ
قۇيرۇقىدەك توملۇقتىكى تاماكىسىنى ئىشتىھا بىلەن شورايىتى.
شۇ تاپتا ئۇ تاماكا چېكىشتىن باشقا ھەممە ئىشنى ئۇنتۇغاندەك
قىلاتتى.

يىگىت پىكاپنىڭ ئەينىكىنى چۈشۈرۈۋېتىپ، ئۇلارغا قاراپ
يېقىملىق كۈلۈمسىردى:

--- مېنىڭ ماشىنامغا ئولتۇرۇۋېلىشاملا، ئاكىلار؟

ئۇلار يىگىتكە بىرنەچچە دەقىقە تەئەججۈپ بىلەن قاراشتى.
— بولماپتۇ، چىقساق چىقايلى، — دېدى خام سېمىز پىكاپقا

يېقىنلىشىپ.

شۇ ھامان ياغاق يۈز خام سېمىزنى پېشىدىن تارتىپ توختاد-

تى - دە، شوپۇر يىگىتتىن سورىدى:

— ئۈرۈمچىگە نەچچە پۇلغا ئەچىرىپ قويالا، ئۇكام؟

يىگىت سادىدلىق بىلەن سورالغان سوئالغا ئەستايىدىللىق

بىلەن جاۋاب بەردى:

— بىر ھېسابتا ئۆزلىرىنى ئۈرۈمچىگە كېلىپ بولدۇم دەپ

ھېسابلىسىلىمۇ بولىدۇ، ئاكا. ئەمما، ئۈرۈمچىنىڭ دائىرىسى

بەك كەڭ. ھەرقايسىلىرى نەگە بېرىشلىكىن؟

— دوختۇرخانىغا بارىمىز، — دەپ ئالدىراش جاۋاب بەردى

ياغاق بۇز.

— ئۈرۈمچىدە دوختۇرخانا بەك جىق، قايسى دوختۇرخانىغا

بېرىشلىكىن؟

— بىزنىڭ يېزىنىڭ شۇجىسى قا شۇجى داۋالىنىۋاتقان دوخ-